

Tisková zpráva

Veřejnost o Zelené dohodě pro Evropu

- ⊙ Jen tři z deseti (30 %) dotázaných mají podle svého vyjádření dostatek informací o Zelené dohodě pro Evropu.
- ⊙ 48 % českých občanů se Zelenou dohodou souhlasí, stejně velká část veřejnosti s ní nesouhlasí.
- ⊙ Sedm z deseti (71 %) soudí, že Zelená dohoda přispívá k neúměrnému zdražování energií.
- ⊙ Jen šestina (17 %) českých občanů pokládá v ČR za dosažitelný cíl snížení emisí skleníkových plynů o 55 procent, který byl v souladu se Zelenou dohodou vytyčen pro rok 2030, zatímco dvoutřetinová většina si myslí, že tento cíl dosažitelný není.

Zpracovali:

Jan Červenka, Martin Ďurďovič

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

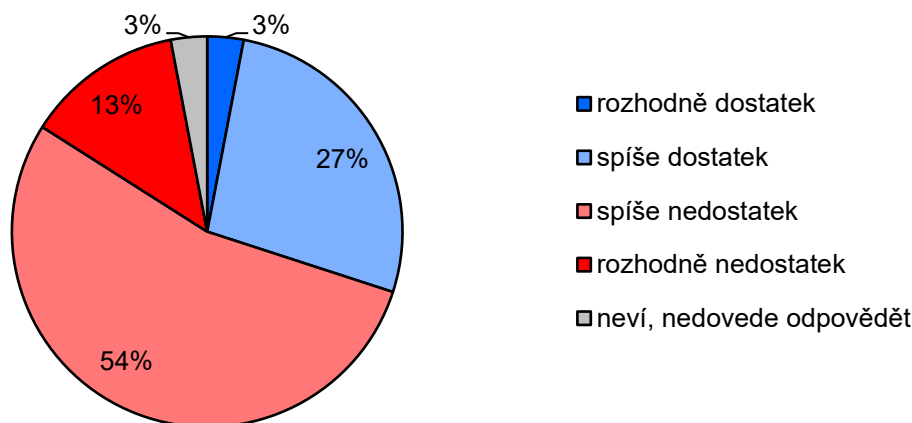
Tel.: 210 310 586

V první dekádě srpna 2024 byl do panelového šetření Naše společnost zařazen blok otázek věnovaných problematice energetiky. Část otázek se zaměřila na problematiku tzv. Zelené dohody pro Evropu z roku 2020, u které zjišťovala, zda jsou o ní lidé dostatečně informováni, zda s ní souhlasí, nebo nesouhlasí, zda podle jejich mínění Zelená dohoda přispívá nebo nepřispívá k neúměrnému zdražování energií a zda pokládají její cíl za dosažitelný nebo nikoli. Oproti předcházejícím rokům, kdy byly tyto otázky kladeny, došlo ke změně v metodologii výběru respondentů, která je nyní založena na použití tzv. pravděpodobnostního panelu (viz níže vysvětlení technických parametrů výzkumu). Změna metodologie znemožňuje srovnání vývoje prostřednictvím časových řad a výsledky z minulých šetření proto nejsou uváděny.

První z otázek zjišťovala, nakolik jsou občané podle svého názoru informováni o tzv. Zelené dohodě a o jejích dopadech na fungování společnosti.

Graf 1: Dostatek/nedostatek informací o Zelené dohodě pro Evropu (%)¹

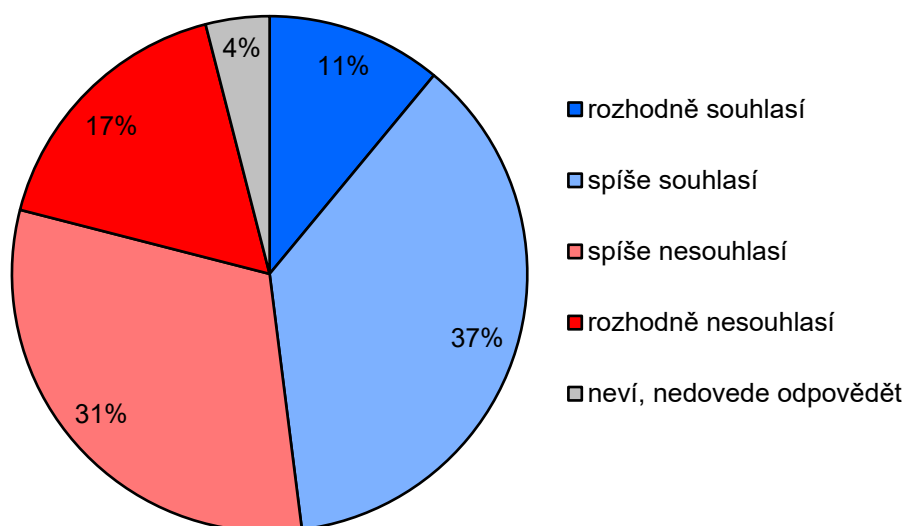
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Panel Naše společnost, 2. – 11. 8. 2024, 1022 respondentů starších 15 let, CAWI + CAPI.

¹ Otázka: „Opatření proti změně klimatu v Evropské unii se opírají o tzv. Zelenou dohodu pro Evropu. Mají podle Vašeho názoru lidé, jako jste Vy, dostatek nebo nedostatek informací o tom, co je Zelená dohoda pro Evropu a jaké bude mít dopady na fungování společnosti?“ Možnosti odpovědí: rozhodně dostatek, spíše dostatek, spíše nedostatek, rozhodně nedostatek.

Jak ukazují výsledky v grafu 1, tři desetiny (30 %) veřejnosti si myslí, že mají v tomto ohledu dostatek informací, přičemž pouze 3 % si to myslí rozhodně a dalších 27 % si to myslí spíše. Opačný názor vyjádřila dvoutřetinová většina (67 %) respondentů, z nichž 54 % má spíše nedostatek informací a 13 % jich má rozhodně nedostatek informací. Zbývající 3 % oslovených na danou otázku nedokázala odpovědět.

Z podrobnější analýzy vyplynulo, že o něco lépe informovanými se cítí být muži v porovnání se ženami, výrazně lépe podle svých vyjádření jsou na tom ti, kteří důvěřují vládě ohledně jejího rozhodování o jaderné energetice, a dotázaní vykazující silnou afiliaci ke koalici SPOLU. Kritičtějšími k úrovni informovanosti o Zelené dohodě a jejích dopadech jsou respondenti vyjadřující silné obavy, že lidé v ČR si finančně nebudou moci dovolit elektřinu, že její dodávky budou přerušovány nebo že ČR je příliš závislá na dovozu surovin pro výrobu elektrické energie, lidé nedůvěřující vládě ve věci správnosti jejího rozhodování o jaderné energetice a dotázaní, kteří vykazují silnou afiliaci k opozičnímu uskupení Přísaha a Motoristé.

Graf 2: Souhlas/nesouhlas se Zelenou dohodou pro Evropu (%)²

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Panel Naše společnost, 2. – 11. 8. 2024, 1022 respondentů starších 15 let, CAWI + CAPI.

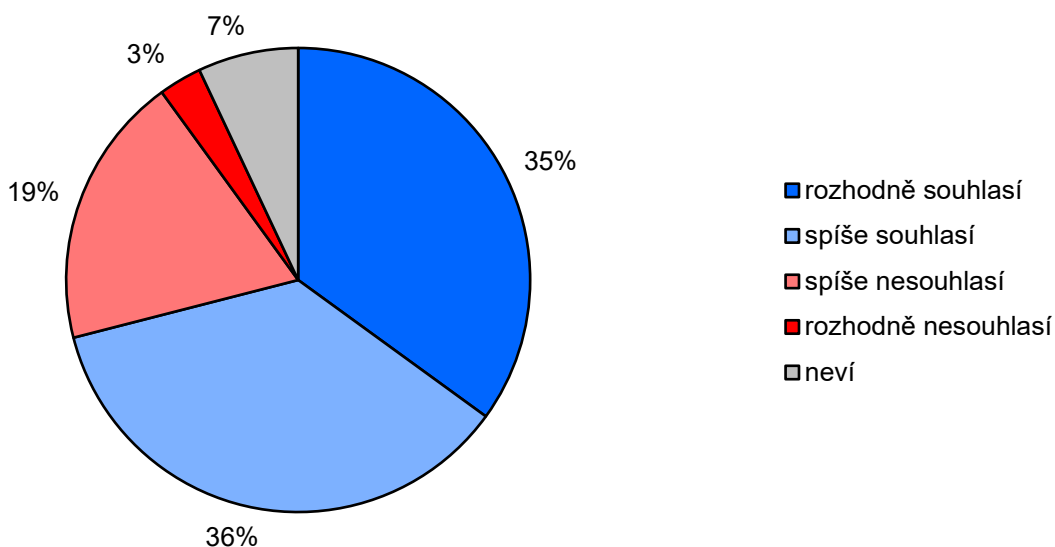
Další otázka zkoumala postoje veřejnosti k dohodě jako takové. Jak ukazují údaje v grafu 2, necelá polovina (48 %) občanů se Zelenou dohodou pro Evropu souhlasí, v tom 11 % s ní rozhodně souhlasí a 37 % s ní spíše souhlasí. Opačný názor zastává rovněž necelá polovina (48 %) respondentů, přičemž 31 % se Zelenou dohodou pro Evropu spíše nesouhlasí a 17 % s ní rozhodně nesouhlasí. Zbýlá 4 % se nedokázala rozhodnout a odpověděla, že neví.

Z podrobnější analýzy vyplynulo, že souhlas se Zelenou dohodou častěji vyjadřují ženy a že s rostoucím věkem klesá. Naopak velmi výrazně narůstá spolu s rostoucími obavami z klimatické změny. Mnohem častější je souhlas mezi těmi, kteří si myslí, že změně klimatu je možné čelit jen změnou způsobu našeho života, naopak nesouhlas ve zvýšené míře vyjadřují ti, kdo zastávají spíše názor, že klimatickou krizi bude možné překonat prostřednictvím technologického pokroku při zachování dosavadního způsobu života. S rostoucími obavami z toho, že si lidé v ČR v budoucnu nebudou moci finančně elektřinu dovolit a že ČR je příliš závislá na dovozu surovin pro výrobu elektrické energie, souhlas se Zelenou dohodou klesá. Naopak s rostoucími obavami z toho, že světové zásoby fosilních paliv se vyčerpají, souhlas se Zelenou dohodou narůstá. Souhlas se Zelenou dohodou relativně častěji vyjadřují odpůrci jaderné energetiky, s rostoucí podporou využívání jaderné energie podpora Zelené dohody zřetelně klesá, což platí o všech otázkách v šetření, které postoje k jaderné energetice zkoumaly v obecné poloze i v konkrétních záležitostech,

² Otázka: „Základním cílem Zelené dohody pro Evropu z roku 2020 je, aby země Evropské unie dosáhly do roku 2050 tzv. klimatické neutrality, tj. zamezily emisím skleníkových plynů vznikajících při spalování fosilních paliv, jakou jsou uhlí, ropa nebo zemní plyn. Souhlasíte, nebo nesouhlasíte Vy osobně se Zelenou dohodou pro Evropu? Rozhodně souhlasíte, spíše souhlasíte, spíše nesouhlasíte, rozhodně nesouhlasíte, nebo nevíte, nedovedete odpovědět?“

jako je výstavba nového energobloku v Dukovanech či budoucí vývoj podílu jaderné energetiky u nás. S rostoucím odporem k využívání uhlí a v menší míře i zemního plynu v energetice narůstá i souhlas se Zelenou dohodou. Zcela opačný trend se objevuje z hlediska podpory solární a větrné energie jako energetických zdrojů a v menší míře to platí i o obecně formulovaných „jiných zdrojích“. Častěji souhlas se Zelenou dohodou rovněž vyjadřují dotázaní, kteří jako rozhodovacím faktoru v otázkách energetiky přikládají velký význam dopadům na zdraví, životnímu prostředí nebo emisím oxidu uhličitého, naopak vyšší nesouhlas se objevuje mezi těmi, kteří jako důležitý faktor pro rozhodování vidí cenu elektřiny a ekonomickou konkurenceschopnost. Ti, kdo důvěřují současné vládě, že o jaderné energetice rozhoduje správně, rovněž častěji souhlasí se Zelenou dohodou. Politicky podpora Zelené dohody sílí s rostoucí afiliací ke koalici SPOLU a naopak klesá s rostoucí afiliací k opozičním volebním uskupením Stačilo! a Přísaha a Motoristé. Se zlepšujícím se hodnocením informovanosti veřejnosti ohledně Zelené dohody a jejích dopadů souhlas s touto dohodou posiluje.

Graf 3: Souhlas/nesouhlas s výrokem, že Zelená dohoda přispívá neúměrnému zdražování cen energií (%)³

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Panel Naše společnost, 2. – 11. 8. 2024, 1022 respondentů starších 15 let, CAWI + CAPI.

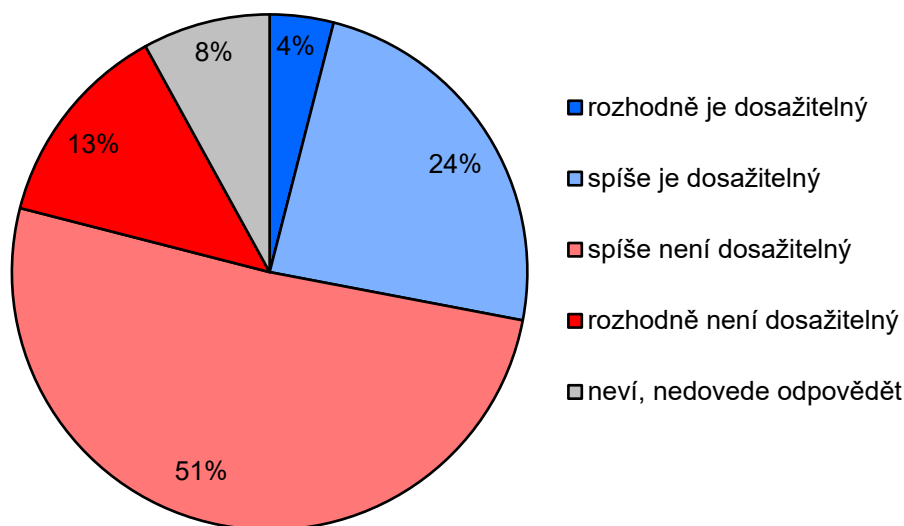
Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 3, s výrokem, že Zelená dohoda výrazně přispívá k neúměrnému zdražování cen energií, v šetření souhlasilo 71 % respondentů, přičemž 35 % s ním rozhodně souhlasilo a 36 % s ním spíše souhlasilo. Naopak 22 % s tím, že Zelená dohoda výrazně přispívá k neúměrnému zdražování cen energií, nesouhlasilo, v tom 19 % spíše a 3 % rozhodně. Zbývajících 7 % zůstalo nerozhodnuto a zvolilo odpověď „neví“.

Podrobnější analýza ukázala, že v souladu s očekáváním souhlas s daným výrokem šel proti souhlasu se Zelenou dohodou, i když i mezi stoupenci Zelené dohody souhlas s daným výrokem převažoval nad podílem nesouhlasu. Souhlas v případě výroku, že Zelená dohoda výrazně přispívá k neúměrnému zdražování cen energií, byl jinak relativně vyšší u mužů a sílil společně s rostoucím věkem. Podobné jako u souhlasu se Zelenou dohodou, byť s opačným znaménkem, jsou i další rozdíly, i když jsou tu i některé odlišnosti. Pokud jde o obavy z rizik spojených s energetickou bezpečností, souhlas s výrokem ohledně působení Zelené dohody na ceny energií nevykazuje jednoznačnou spojitost s obavami z vyčerpání světových zásob fosilních paliv a naopak významně koreluje s obavami, že ČR bude příliš závislou na dovozu elektřiny ze zahraničí a že dojde k přerušování dodávek elektrické energie. V obou případech se silné obavy pojí s vyšší mírou souhlasu, což platí i o obavách z toho, že si lidé nebudou moci finančně elektřinu dovolit nebo že se ČR stane příliš závislou na dovozu surovin pro výrobu elektrické energie. Z hlediska preference zdrojů souhlas s daným výrokem sílí s podporou jádra, uhlí a zemního plynu a klesá s rostoucí podporou solární a větrné energie (u jiných zdrojů se neprojevil jednoznačný statisticky významný rozdíl). U obav ze změny klimatu a názorů na způsob řešení klimatické krize, stejně jako u názorů na faktory rozhodování v energetice a

³ Otázka: „Do jaké míry souhlasíte, nebo nesouhlasíte s následujícími výroky? a) Zelená dohoda výrazně přispívá k neúměrnému zdražování cen energií.“

dílčích postojů k jaderné energetice se zde jen s obráceným znaménkem opakují rozdíly zaznamenané u souhlasu se Zelenou dohodou. Totéž lze říci i o důvěře vládě ohledně správnosti jejího rozhodování v případě rozvoje jaderné energetiky a zejména o politické orientaci měřené afiliací k voličům SPOLU, Stačilo! a Přísaha a Motoristé, kde byly rozdíly ve všech případech velmi výrazné.⁴

Graf 4: Je či není cíl Zelené dohody pro Evropu dosažitelný (%)⁵

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Panel Naše společnost, 2. – 11. 8. 2024, 1022 respondentů starších 15 let, CAWI + CAPI.

Poslední otázka zjišťovala názory českých občanů na to, zda je, nebo není v ČR dosažitelný průběžný cíl Zelené dohody pro Evropu snížit emise skleníkových plynů do roku 2030 o 55 procent ve srovnání s rokem 1990. Z výsledků zachycených v grafu 4 plyne, že v dosažitelnost cíle Zelené dohody věří jen o málo více než jedna čtvrtina (28 %) české veřejnosti, když 4 % si myslí, že tento cíl je rozhodně dosažitelný, a 24 % jej pokládá za spíše dosažitelný. Opačný názor, že cíl Zelené dohody pro Evropu není dosažitelný, v šetření vyjádřila téměř dvoutřetinová většina (64 %) dotázaných, přičemž 51 % si to myslí spíše a 13 % rozhodně. Zbývajících 8 % respondentů se nedokázalo rozhodnout a zvolilo odpověď „nevím“.

Z podrobnější analýzy vyplynulo, že mínění o dosažitelnosti cíle Zelené dohody pro Evropu je silně provázané s její podporou. Přesto i mezi podporovateli dohody skeptici ohledně dosažitelnosti jejího cíle převládají. Výjimku tvoří pouze rozhodně souhlasící se Zelenou dohodou, mezi kterými ti, kdo věří v dosažitelnost cílů Zelené dohody převažují v poměru 57 % ku 35 % při 8 % nerozhodnutých. U spíše souhlasících už ale skeptici převládají (v poměru 51 % ku 40 %) a mezi odpůrci dohody pak skeptici ohledně dosažitelnosti jejích cílů dominují v poměru 83 % ku 12 %. Jinak skepse k dosažitelnosti cíle Zelené dohody pro Evropu mírně narůstá se zvyšujícím se věkem nebo se silící podporou využívání jádra při výrobě elektrické energie, zatímco optimismus v tomto ohledu se zvyšuje spolu s přesvědčením, že lidé mají o Zelené dohodě dostatek informací, s rostoucí důvěrou vládě, že správně rozhoduje v otázkách jaderné energetiky, a s narůstajícími obavami z klimatické změny. Vyšší sklon k optimismu ohledně dosažitelnosti cílů Zelené dohody vykazují lidé s politickou afiliací k SPOLU, naopak je tomu u dotázaných s vyšší afiliací k Stačilo! a Přísaha a Motoristé.

⁴ Naproti tomu sebezařazení na škále levice-pravice jednoznačně rozdíly u souhlasu s daným výrokem o cenových dopadech Zelené dohody nevykazuje, podobně jako je nevykazovalo u souhlasu se Zelenou dohodou, což zřejmě souvisí s tím, že Stačilo! je v jádru levicové uskupení, jehož těžiště tvoří KSČM, zatímco Přísaha a Motoristé se situují výrazně na pravici, kam se řadí i vládní uskupení SPOLU.

⁵ Otázka: „Součástí Zelené dohody pro Evropu je cíl snížit emise skleníkových plynů do roku 2030 o 55 procent ve srovnání s rokem 1990. Je nebo není podle Vašeho názoru tento cíl v České republice dosažitelný? Rozhodně je dosažitelný, spíše je dosažitelný, spíše není dosažitelný, rozhodně není dosažitelný, nebo nevíte, nedovedete odpovědět?“

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Panel Naše společnost 24-08</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>2. - 11. 8. 2024</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Vicestupňový stratifikovaný náhodný výběr</i>
<i>Strata:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště</i>
<i>Vážení dat:</i>	<i>Designové váhy zohledňují počet osob v domácnosti a kalibrační váhy vypočítané pomocí iteračního vážení zohledňují křížení velikosti místa bydliště proti NUTS2, a dále věk, vzdělání, pohlaví.</i>
<i>Zdroj dat pro vážení:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1022</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Online dotazování CAWI + osobní dotazování CAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>UE_17, UE_7, UE_16, UE_9</i>
<i>Kód tiskové zprávy:</i>	<i>oe250109b</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>9. ledna 2025</i>
<i>Zpracovali:</i>	<i>Jan Červenka, Martin Ďurďovič</i>

Slovníček pojmů:

Popis výběru respondentů do Panelu naše společnost – Respondenti panelu jsou získáváni pomocí vicestupňového stratifikovaného výběru skupin s opakováním. Oporou výběru je Registr sčítacích obvodů a budov (RSO). Strata výběru jsou kraje ČR křížené s velikostí obce (66 strat). V rámci každého strata je primární jednotka výběru obec. Při výběru obce je zohledňován její počet obyvatel (větší obec má větší pravděpodobnost výběru) a výběr umožňuje opakování výběru obce. V rámci obce je vždy vybráno náhodně 6 adres budov opět s pravděpodobností podle počtu obyvatel budovy (s opakováním). V budově je náhodně vybrána jedna domácnost (bez opakování) a v domácnosti je náhodně vybrán jeden její člen. Tento postup společně s designovými vahami zohledňujícími počet obyvatel domácnosti a post-stratifikačními vahami zajišťuje reprezentativitu výběru vzhledem k cílové populaci.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu „Udržitelná energetika“ a výzkumného tématu „Udržitelná energetika a společnost“. |